

KFOR (5)

– Norges rolle som ledelsesnasjon





Statsrådens forord



Bjørn Tore Godal
Bjørn Tore Godal
Forsvarsminister

Fra den 6. april 2001 vil mye fokus rettes mot Norges rolle på Balkan. Generaløyntnant Thorstein Skiaker fra Norge blir den nye sjefen for den NATO-ledede styrken i Kosovo - KFOR. Han vil få en framtreddende og utfordrende oppgave i de neste seks månedene. KFOR er en stor og sammensatt militær styrke med ca. 42 000 personell fra til sammen 39 land. Oppdraget KFOR gjennomfører er svært viktig, men også risikabelt. Sikkerhetssituasjonen i Kosovo er ustabil og det er stadig fare for at urolighetene kan spre seg.

KFOR-operasjonen er ledet av NATO. Generaløyntnant Skiaker har fått kommandoen over KFOR gjennom sin stilling som sjef for NATO-hovedkvarteret på Jåtta, Stavanger. Norge har påtatt seg ansvaret som ledelsesnasjon i KFOR. Dette betyr ikke at Norge leder KFOR.

Norges oppgave som ledelsesnasjon er å legge til rette for at Skiaker kan løse sitt oppdrag som sjef KFOR. Dette gjør vi ved å stille en rekke nødvendige kapasiteter til hans disposisjon. Jeg er overbevist om at generaløyntnant Skiaker og hans stab vil løse de utfordringer de står overfor på en utmerket måte.

Det er viktig at Norge viser evne og vilje til å yte betydelige bidrag til internasjonale operasjoner. På denne måten bidrar vi til å håndtere, og forhåpentligvis løse, alvorlige internasjonale konflikter. Samtidig styrkes våre alliertes vilje til å bistå Norge dersom det skulle bli nødvendig. Vår innsats på Balkan reflekterer også vårt ønske om å bidra til sikkerhet og stabilitet i Europa. I tillegg får våre offiserer og soldater verdifull erfaring fra krevende militære operasjoner. Dette styrker det norske forsvarets evne til å gjennomføre ulike typer operasjoner.

Generaløyntnant Skiaker, våre styrker i KFOR og alle nordmenn som yter et bidrag i internasjonale operasjoner gjør en uvurderlig innsats for freden og for Norge.



Hovedkvarter KFOR (5)

Ledelsesnasjon - ansvar og norsk bemanning

Norge er som ledelsesnasjon (LN) for HQ (5) KFOR ansvarlig for

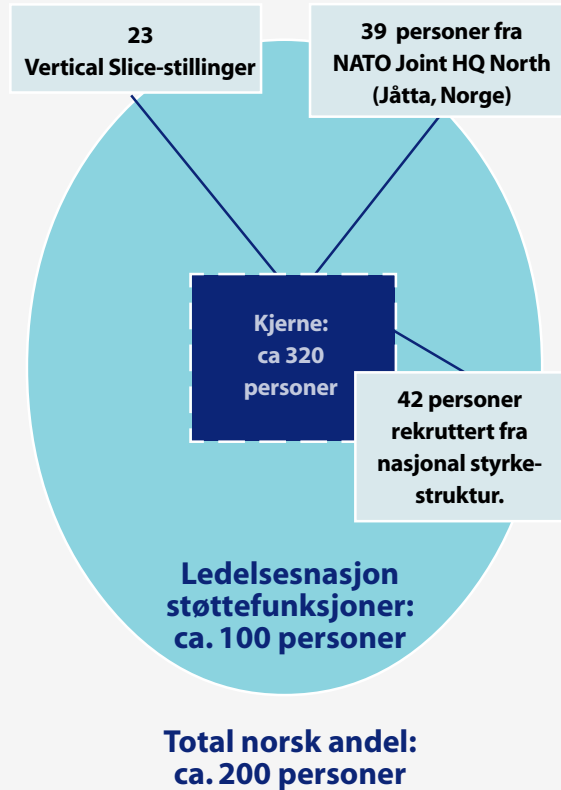
- * Deployering/redeployering av hovedkvarteret.
- * Bemanning av stillinger i hovedkvarterets kjerne som NATO-hovedkvarterene i Brunssum, Karup og Jåtta ikke makter å fylle selv
- * Stille enkelte støttefunksjoner for hovedkvarteret.

Som alle bidragsytende nasjoner stiller også Norge stabspersonell til hovedkvarteret utenom kjernen, etter Vertical Slice-modellen, der nasjonene bidrar proporsjonalt med troppebidrag.

Ledelsesnasjon - støttefunksjoner

- * Combat Camera Team (10 personer).
- * Helikopteravdeling (4 x Bell 412) (42 personer).
- * Flytransport (Hercules og Jet Falcon), hjemmebasert.
- * Sanitetstropp (20 personer).
- * Personlig stab COMKFOR (Personlig beskyttelse, tolker, analyseavdeling, politisk rådgiver, juridisk rådgiver etc.) (20 personer).

Operativ reserve (trekkes fra eksisterende ressurser i den norske bataljonen i Kosovo (NORBN)).



Gen.løytn. Skiaker
Norsk sjef KFOR



Norges bidrag til KFOR



KFOR (5) – Norsk sjef og Norges nasjonale ansvar

Generalløytnant Thorstein Skiaker overtar kommandoen over KFORs 5. kontingent den 6. april 2001. Den NATO-ledede militære styrken i Kosovo består i dag av ca. 42 000 personell. KFORs oppdrag bygger på et FN-mandat, nedfelt i Sikkerhetsrådets resolusjon 1244.

Da KFOR ble etablert i juni 1999, ble hovedkvarteret for NATOs reaksjonskorps utpekt som KFOR-hovedkvarter, med den britiske generalløytnant Michael Jackson som sjef. Siden har en modell vært benyttet der personell fra ett eller to av NATOs hovedkvarter utgjør kjernen i KFOR-hovedkvarteret. NATOs råd besluttet den 24. juli 2000 at nordregionen skulle stille kjernen i KFOR (5)-hovedkvarteret. Dette innebar at personellet trekkes fra NATO-hovedkvarterene i Karup, Danmark (JSRC NORTH-EAST) og på Jåtta, Norge (JSRC NORTH). Hovedkvarteret skal lede KFOR i seks måneder fra 6. april 2001, med generalløytnant Skiaker fra Norge som sjef.

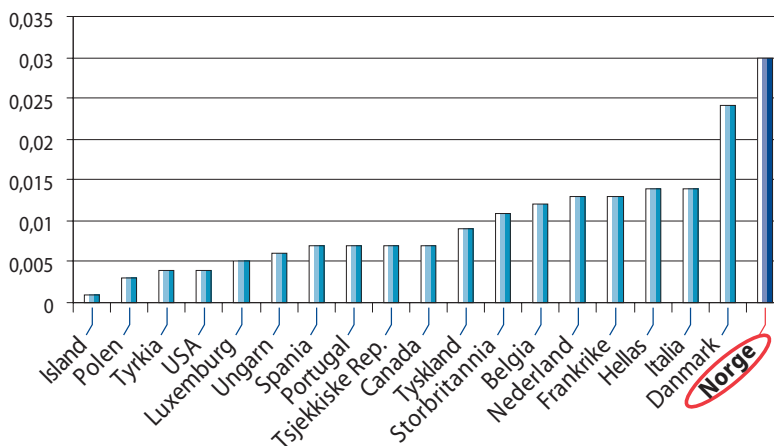
KFOR ledes av NATO – Norges ansvar som ledelsesnasjon

Det er viktig å understreke at KFOR ledes av NATO. Når et nytt KFOR-hovedkvarter opprettes, utpekes ett land som ledelsesnasjon ("lead nation"). Etter dansk-norsk tilråding, utpekte NATOs øverstkommanderende i Europa (SACEUR) den 8. august 2000 generalløytnant Skiaker til sjef KFOR (5) og Norge som ledelsesnasjon.

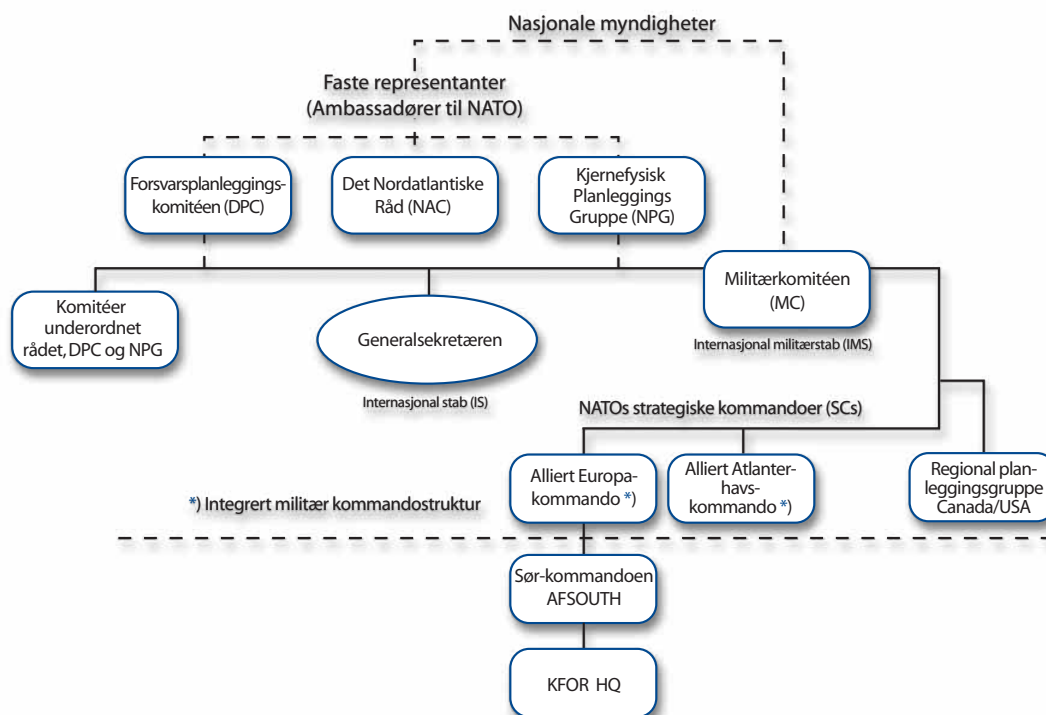
NATOs 19 medlemsland er representert i det Nord-Atlantiske Rådet, som er NATOs øverste organ. Fra NATOs militære øverstkommanderende i Europa (SACEUR) går kommandolinjen via øverstkommanderende for Sør-Europa (CINCSOUTH) til sjef KFOR. Norges ansvar som ledelsesnasjon begrenser seg i hovedsak til å legge til rette for at sjef KFOR kan løse sin krevende oppgave på beste måte.



Gjennomsnittlig andel personell i krisehåndteringsoperasjoner (KFOR + SFOR) (% av befolkningen)



NATOs sivile og militære struktur (forenklet modell)



Norges bidrag til KFOR (5)

Norsk personell inngår i KFOR (5)-hovedkvarteret i kraft av sine stillinger i NATO-hovedkvarteret på Jåtta. NATO-hovedkvarterene på Karup og Jåtta har ikke besatt alle stillingene i kjernen. I tillegg stiller Norge derfor også personell nasjonalt til KFOR (5)-hovedkvarteret. Norge bidrar også med en rekke av de kapasiteter som sjefen for KFOR disponerer. Eksempler på slike kapasiteter er helikoptertransport, stridsfotografering, karttjeneste, sanitet og ambulansetjeneste, vakthold, oversettelse og personlig sikkerhet. Samlet sett vil ca. 200 norske befal og soldater tjenestegjøre i forbindelse med Norges ansvar som ledelsesnasjon for KFOR (5). Dette personellet kommer i tillegg til den norske bataljonen (og støtteenheter) som allerede er en del av KFOR (ca. 1200 personell).

Task Force Viking



Task Force Viking er en reservestyrke for øverstkommanderende KFOR (COMKFOR).

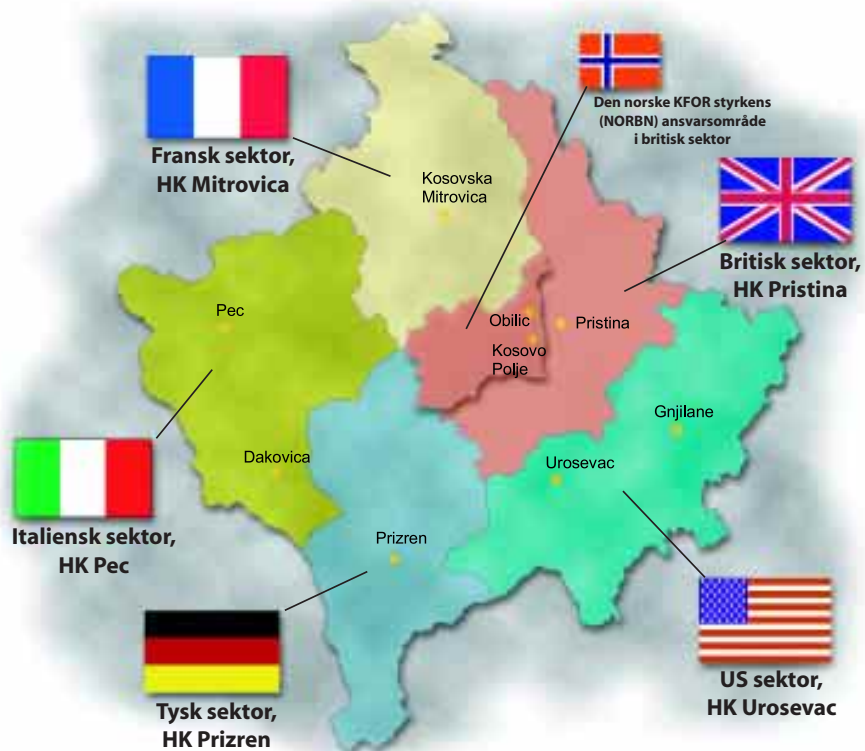
Ved behov kan Task Force Viking settes inn hvor som helst i Kosovo. Styrken består medio mars 2001 av 250-300 personer samt ca. 70 kjøretøyer, medregnet et britisk støtteelement. Personellet til styrken trekkes ut fra hele den norske bataljonen (NORBN).

Den 10. mars 2001 ble styrken satt inn for å overvåke grenseområdet ved Presevodalen. Forut for oppdraget i Presevodalen har Task Force Viking blitt satt inn i den etnisk delte byen Mitrovica to ganger.

Det er vanlig at ledelsesnasjonen stiller en operativ reservestyrke til disposisjon for sjef KFOR. Dette er en reserve som benyttes til situasjoner som krever rask innsats. Norge har opprettet en slik styrke under navnet Task Force Viking. Denne styrken ledes i det daglige av sjefen for den norske KFOR-bataljonen (NORBN), og består i hovedsak av ett norsk infanterikompani (ca. 250 soldater) og en britisk kavaleriskvadron.



Geografisk oversikt



Region



Albania

- **Hovedstad:** Tirana
- **Innbyggere:** ca. 3,4 millioner
- **Befolkning:** I hovedsak albanere. Liten gresk minoritet.
- **Språk:** Albansk
- **Annet:** Nasjonalforsamling (enkamret), Folkeforsamlingen med 140 seter.
- **President:** Rexhep Meidani

Jugoslavia

(Den føderale jugoslaviske republikken – FJR)

- **Hovedstad:** Beograd
- **Innbyggere:** Ca.10,4 millioner
- **Befolkning:** I hovedsak serbere. Albansk minoritet i sør og ungare i nord.
- **Språk:** Serbisk er hovedspråk.
- **Annet:** Forbundsparlamentet består av borgerrådet og republikkenes råd. Serbia og Montenegro har egne parlament og president med betydelig innflytelse.

Kosovo :

- **Kosovo :** Provins i sørlige Jugoslavia. Størstedelen av befolkningen er albanere. Serbisk minoritet.
- **President :** Vojislav Kostunica

Makedonia

(Den tidligere jugoslaviske republikken makedonia – FYROM)

- **Hovedstad:** Skopje
- **Innbyggere:** Ca. 1,95 millioner
- **Befolkning:** Størstedelen av befolkningen er makedonsk-slavisk, en betydelig albansk minoritet samt en liten tyrkisk minoritet.
- **Språk:** Makedonsk er hovedspråk.
- **Annet:** Nasjonalforsamling (enkamret), Parlamentet med 120 seter.
- **Statsminister:** Ljubco Georgievsk

Sikkerhetssonen





Kosovo Force – KFOR

Bakgrunn for NATOs engasjement

NATOs luftoperasjon (Operation Allied Force) i Kosovo startet 23. mars 1999 og ble avsluttet 10. juni samme år. Etter 77 dager med luftoperasjoner kunne NATOs øverstkommanderende i Europa (SACEUR), general Wesley Clark, bekrefte at de serbiske styrker hadde begynt en fullstendig tilbaketrekning fra Kosovo.

Den militær-tekniske avtalen (MTA)

Tilbaketrekkingen av styrker fra Kosovo skjedde i henhold til den militær-tekniske avtalen som ble inngått mellom NATO og Jugoslavia (FRJ) 9. juni 1999. Avtalen ble undertegnet av generaløyntant Michael Jackson på vegne av NATO og generaloberst Svetozar Marjanovic på vegne av Jugoslavia (FRJ) og Serbia. Den militær-tekniske avtalen regulerer den serbiske tilbaketrekningen og KFORs rolle i Kosovo. I henhold til avtalen ble det opprettet en 5 kilometer bred sikkerhetszone (Ground Safety Zone, GSZ) og en 25 kilometer bred luftsikkerhetszone (Air Safety Zone, ASZ) langs Kosovos grense mot Jugoslavia.

Disse sonene ble opprettet for å forhindre at serbiske styrker kom i kontakt med KFOR.

FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1244

FNs sikkerhetsråd vedtok 10. juni 1999 en resolusjon (UNSCR 1244) som slo fast prinsippene for en politisk løsning av konflikten i Kosovo.

Disse prinsippene inkluderte blant annet:

- umiddelbar opphør av vold og undertrykking i Kosovo
- tilbaketrekking av militære, paramilitære- og politistyrker
- internasjonal sivil og militær tilstedeværelse
- NATO gis en sentral rolle i den militære tilstedeværelsen
- etablering av en midlertidig administrasjon for Kosovo
- retur av flyktninger og internt fordrevne
- starten på en politisk prosess mot betydelig selvstyre for Kosovo
- avvæpning av den albanske gruppen Kosovos frigjøringshær (UCK) og andre væpnede grupper
- en omfattende plan for økonomisk utvikling av området.



Nasjoner tilknyttet arbeidet i KFOR

(mars 2001)

NATO-medlemmer

- | | |
|---------------------------|-----------------|
| • Belgia | • Nederland |
| • Den Tsjekiske Republikk | • Norge |
| • Danmark | • Polen |
| • Frankrike | • Portugal |
| • Hellas | • Spania |
| • Island | • Tyrkia |
| • Italia | • Tyskland |
| • Kanada | • Storbritannia |
| • Luxemburg | • Ungarn |
| | • USA |

Ikke NATO-medlemmer

- | | |
|--------------|-----------------------------|
| • Argentina | • Romania |
| • Aserbadjan | • Russland |
| • Bulgaria | • Slovakia |
| • Estland | • Slovenia |
| • Finland | • Sverige |
| • Georgia | • Sveits |
| • Irland | • Ukraina |
| • Jordan | • Forente Arabiske Emirater |
| • Latvia | • Østerrike |
| • Litauen | • Marokko |

Kosovo Force – KFOR

FNs Sikkerhetsråd godkjente med resolusjon 1244 etableringen av en militær tilstedeværelse i Kosovo. Formålet var å avskrekke partene fra å gjenoppta konflikten, bistå i avvæpning av de albanske gruppene og å legge til rette for tilbakevendning av flyktninger. For å nå dette målet har KFOR som kjerneoppgave å sørge for at sikkerhetssituasjonen i Kosovo er tilfredsstillende.

Etter vedtaket av UNSCR 1244 i FNs Sikkerhetsråd forberedte NATO en rask innsetting av en sikkerhetsstyrke (Operation Joint Guardian). De første enhetene ankom Kosovo 12. juni 1999. Innsettingen av disse styrkene, som fikk navnet Kosovo Force (KFOR), ble i henhold til den militær-tekniske avtalen (MTA) koordinert med tilbaketrekkingen av de serbiske styrkene. Den 20. juni 1999 var tilbaketrekkingen fullført og KFOR var på plass i Kosovo. KFOR består nå av ca. 42 000 personell. Det er en NATO-ledet operasjon, men med betydelige bidrag fra andre nasjoner. Totalt deltar styrker fra 39 nasjoner, inkludert Russland. Styrken ledes av sjef KFOR som har sitt hovedkvarter i Pristina.

Norges bidrag til KFOR og Kosovo

Siden høsten 1999 har en norsk infanteribataljon (NORBN) deltatt i KFOR. Denne bataljonen har nå sitt hovedkvarter rett utenfor Pristina og består av ca. 1000 soldater og befal. Bataljonen har ansvaret for sikkerheten i tre kommuner vest for Pristina. Bataljonen er fordelt på fire leire. Norge har også en leir utenfor Skopje i Makedonia. Her holder den nasjonale kontingentsjefen til sammen med en norsk forsyningsavdeling. De samlede budsjetterte utgiftene for Norges bidrag til internasjonale operasjoner i 2001 er 1 922 millioner kroner. Den klart største utgiftsposten er styrkebidraget til KFOR.

Den norske bataljonen i KFOR (NORBN)



NORBN III overtok etter NORBN II 29. september 2000.

Bataljonen skal stå i Kosovo fram

til juni 2001. NORBN III ledes av oberstløytnant Per Arne Five.

- Bataljonshovedkvarteret ligger i *Camp Tor Hov*, like utenfor Kosovo Polje. Ansvarsområdet er kommunene Kosovo Polje, Obilic og Glogovac.
- Styrken består av om lag 1000 personer. NORBN avgir også personell til en reservestyrke, *Task Force Viking*, som kommandosies ligger rett under COMKFOR.
- NORBN III er den første enheten som har rekruttert personell i tråd med retningslinjene gitt i Stortingsmelding nr. 38, (1998.99) dvs. i hovedsak direkte fra førstegangstjenesten. En stor del av soldatene og befalet ble rekruttert fra 6. divisjon.

Norge støtter også sivile prosjekter i området. Utenriksdepartementet har bevilget 105 millioner kroner til slike prosjekter i Kosovo i 2001. Disse midlene fordeles mellom humanitære prosjekter, demokratiseringstiltak og infrastruktur-/institusjonsbygging. Norske humanitære organisasjoner gjør en meget viktig innsats i det omfattende og vanskelige arbeidet i Kosovo.

KFORs samarbeid med andre internasjonale organisasjoner

FN har opprettet en FN-misjon i Kosovo - United Nations Mission in Kosovo (UNMIK). UNMIK administrerer Kosovo midlertidig, samtidig som den organiserer den humanitære innsatsen og arbeidet for å styrke demokratiske institusjoner. FNs Sikkerhetsråd anmodet 10. juni 1999 Generalsekretæren om å utnevne en spesialutsending (Special Representative of the Secretary General, SRSG) som leder for UNMIK. Den første SRSG var Bernhard Kouchner. I dag ledes UNMIK av den tidligere danske forsvarsministeren Hans Hækkerup.

Oppgavene i Kosovo er mange, og en rekke organisasjoner deltar i det omfattende arbeidet som gjøres for å bedre levevilkårene i Kosovo. KFOR legger stor vekt på



I hovedsak er det Kosovos framtidige status som er den reelle kjernen for uoverensstemmelsene, men de albanske gruppene er også motivert av forholdene for albanerne i området.

NATO's Råd besluttet den 8. mars 2001 å tilrettelegge for gradvis gjeninnsetting av jugoslaviske styrker til sikkerhetssonen i et forsøk på å gjenopprette kontroll i området. Returen av serbiske styrker kombineres med tillitskapende økonomiske og sosiale tiltak, og en internasjonal tilstedeværelse i form av observatører. Det arbeides også for å sette i gang forhandlinger mellom albansk og serbisk side.

Makedonia

(Den tidligere jugoslaviske republikken makedonia – FYROM)

Makedonia er et etnisk delt samfunn med en slavisk majoritet og en albansk minoritet. Den albanske befolkningen er konsentrert i det nordlige Makedonia ved grensen mot Albania, Kosovo og Serbia. Befolkningen er delt geografisk, etnisk og språklig. Etter krigen i Bosnia fryktet det internasjonale samfunnet en ny borgerkrig i Makedonia på grunn av landets delte befolkning. Den albanske minoriteten har fått noe bedret representasjon de siste årene, og et albansk parti inngår i regjeringskoalisjonen. Hæren og politiet er fortsatt overveiende slavisk.

Det har vært flere sammenstøt mellom væpnede albanske grupper og makedonske sikkerhetsstyrker i det nordlige Makedonia. Det er identifisert flere mindre albanske væpnede grupper som til dels er politisk motiverte. De albanske gruppene har fremmet krav om

utvidede rettigheter for den albanske befolkningen. Det er en fare for at aktiviteten til de albanske væpnede gruppene og reaksjonene til de makedonske sikkerhetsstyrkene kan føre til en splittelse i befolkningen og eventuelt en utvidet konflikt.

NATO har uttrykt støtte til den makedonske regjeringen og FN har fordømt de væpnede aksjonene til de albanske grupperingene. KFOR har ikke mandat for å intervenere i konflikten i Makedonia. I et forsøk på å forhindre aksjonene til de albanske gruppene har imidlertid KFOR forsterket kontrollen ved grensen mot Kosovo.



Utgitt april 2001 av
Forsvarsdepartementet

Myntg. 1, Postboks 8126 Dep., 0032 Oslo

Telefon: 23 09 80 00 Telefaks: 23 09 23 03
www.forsvarsdepartementet.no

Trykk: Kongsberg Trykk
Opplag: 3 000
Design/illustrasjon: Resonans as
Foto: FRM/NATO/KFOR

ISBN 82-7924-029-2

